

Nästa och Kärda

Nästa och Kärda, Kärda socken

Riksintresset omfattar en ansevärd koncentration av fornlämningar ifrån bronsåldern och järnåldern samt ett sockencentrum med 1800-tals bebyggelse. Kulturmiljön har varit bebodd och brukad kontinuerligt sedan bronsåldern.

Bland fornlämningarna finns bl. a. tre rösen och två högar från bronsåldern samt ett större gravfält med 45 gravar från yngre järnåldern, vikingatiden. I kyrkomiljön finns exempel på en delvis bevarad 1800-talsbebyggelse i trä. På platsen för en äldre kyrka med anor från 1200-talet finns en kyrka som är uppförd 1876. Den nuvarande kyrkan är byggd i sen nyklassicistisk stil. Fasaden är stram och vitmålad, i gult tegel under takfoten och med gröna fönsterbågar.

Öster om kyrkogården ligger en f d sockenstuga från början av 1900-talet. Sockenstugan är uppförd av trä i en våning och klädd med gul liggande fasspontpanel. Prästgården från 1812 är byggd av trä i en och en halv våning. Byggnaden är uppförd i liggtimmer och försedd med frontspis och klädd i gul locklistpanel. Hagaberg från 1880-talet är en skolbyggnad i trä med frontespis och veranda klädd med rödmålad locklistpanel med vita knutar.

Rydaholm

Nederlid och Upplid, Rydaholms socken

Rydaholms centralbygd omfattar en kyrka med ett försvarstorn från 1100-talet, en välbevarad bebyggelse ifrån 1800-tal och fornlämningar från främst järnåldern. Riksintresset omfattar de äldre delarna av Rydaholm, byarna Nederled och Upplid, uppförda på moränryggar i ett storskaligt landskap.

Den äldsta bebyggelsen i området låg i Nederleds by. Från brons- och järnåldern finns tolv gravfält och i början av vikingatiden fanns minst nio gårdar i Rydaholm. Under tidig medeltid var Rydaholms en centralbygd och inom området finns fornlämningar som tyder på att marken har brukats långt tillbaka i tiden. Rydaholm låg geografiskt strategiskt och utgjorde en knutpunkt i Tiohärads lagsaga, bildad under 1190-talet. Det nutida vägnätet har troligen sitt ursprung från 1100 - 1200-talet.

Rydaholms mäktiga stenkyrka byggdes sannolikt på 1130-talet. Den äldsta delen utgörs av kyrkans torn med två spiror. Det säregna tornet har troligen varit en fästning med små skottgluggar på sidorna åt norr, väster och söder. På 1700-talet skedde en utbyggnad av kyrkorummet med ett större långhus och ett absidformat kor i öster. Öster om kyrkan ligger "Stora hålan", troligen en medeltida vapensynplats, d v s ett militärt övningsfält. Den övriga bebyggelsen i Rydaholm består av de gamla kyrkstallarna och prästgården från 1850-talet.